

แบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินงานที่สำคัญ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

เรื่อง โครงการฟื้นฟูประชากรพญาแร้งในถิ่นอาศัยของประเทศไทย เพื่อเป็นต้นแบบในการฟื้นฟูประชากรแร้งในพื้นที่ธรรมชาติ

หน่วยงานรับผิดชอบ สถาบันอนุรักษ์และวิจัยสัตว์ สวนสัตว์นครราชสีมา

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

การดำเนินงาน โครงการ “การฟื้นฟูประชากรพญาแร้งในถิ่นอาศัยของประเทศไทย เพื่อเป็นต้นแบบในการฟื้นฟูประชากรแร้งในพื้นที่ธรรมชาติ” โดยอยู่ภายใต้ความร่วมมือกันของ 4 หน่วยงาน ได้แก่ องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย โดยสวนสัตว์นครราชสีมาและสถาบันอนุรักษ์และวิจัยสัตว์, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดย สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยคณะวนศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ระยะเวลา ดำเนินการ 5 ปี ตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 2563 – 30 กันยายน 2568 โดย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้อนุมัติให้ดำเนินงานในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

ความสำคัญในการอนุรักษ์ พญาแร้ง

1. ทัวโลกมีแร้งทั้งหมด 23 ชนิด ในประเทศไทย พบได้ 5 ชนิด เป็นแร้งที่อพยพผ่าน 2 ชนิด และแร้งประจำถิ่น 3 ชนิด ได้แก่ แร้งเทาหลังขาว แร้งสีน้ำตาล และพญาแร้ง ซึ่งเป็นแร้งประจำถิ่นของประเทศไทย โดยปัจจุบันแร้งประจำถิ่นประเทศไทยทั้ง 3 ชนิด ได้สูญพันธุ์ไปจากป่าธรรมชาติ (Extinct in the Wild – EW) หมดแล้ว

2. แร้งทุกชนิดทัวโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะ พญาแร้ง ที่มีสถานภาพเสี่ยงขั้นวิกฤติต่อการสูญพันธุ์ (Critical Endangered – CR) ตามองค์การระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) ในส่วนทวีปเอเชียพญาแร้งเป็นนกประจำถิ่นของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่หายากมากที่สุดชนิดหนึ่ง มีสถานภาพเสี่ยงขั้นวิกฤติต่อการสูญพันธุ์ มีประชากรในธรรมชาติ ไม่ถึง 9,000 ตัว ทัวโลก

3. พญาแร้ง ผูกสุดท้ายพบที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งซึ่งได้สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติแล้วกว่า 30 ปี จากการโดนวางยาเบื่อที่พรานล่าสัตว์ป่าใส่ไว้ในซากแก้งเพื่อล่าเสือโคร่ง ซึ่งพบซากพญาแร้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

1. การจับคู่ พญาแร้ง ที่สวนสัตว์นครราชสีมา

มีการจับคู่พญาแร้ง โดย พญาแร้งเพศเมียชื่อ น้อย กับ พญาแร้งเพศผู้ชื่อ แจ็ค โดยเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 พญาแร้งมีการออกไข่มาจำนวน 1 ใบ และทางเจ้าหน้าที่ของสวนสัตว์ได้นำเข้าตู้ฟัก เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2566 ในที่สุด องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย โดยสวนสัตว์นครราชสีมา ประสบผลสำเร็จในการเพาะเลี้ยงจนได้ลูกพญาแร้งตัวแรกของประเทศไทย หลังความพยายามมากกว่า 30 ปี ซึ่งไข่พญาแร้งฟักออกจากไข่เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2566 โดยทางสวนสัตว์นครราชสีมาใช้เวลาการฟักไข่พญาแร้งในตู้ฟักประมาณ 50 วัน

2. การจับคู่พญาแร้งในกรงฟักพญาแร้งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี

หลังจากมีการเคลื่อนย้ายพญาแร้ง 1 ตัว ชื่อ ปีก จากสวนสัตว์นครราชสีมาไปยังสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2565 เพื่อจับคู่กับพญาแร้งเพศเมีย ชื่อ มิ่ง โดยวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565 ได้มีการการเคลื่อนย้ายพญาแร้งทั้งสองตัว ไปยังกรงฟักพญาแร้ง บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ปัจจุบัน พญาแร้งได้ออกไข่มา 1 ใบ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2566 ซึ่งใช้ระยะเวลาในกรงฟักฟักเกือบ 2 ปี โดยเป็นการออกไข่ใบแรกในธรรมชาติของป่าห้วยขาแข้งในรอบ 32 ปี หลังจากพญาแร้งผสมพันธุ์ได้หายไประหว่างป่าห้วยขาแข้ง และในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567 ไข่พญาแร้งก็ฟักเป็นตัวได้สำเร็จ ใช้ระยะเวลาการฟัก 53 วัน โดยลูกนกที่ออกมามีสุขภาพแข็งแรง โดยพ่อแม่พญาแร้งช่วยกันเลี้ยงลูกเป็นอย่างดี และในวันที่ 17 กันยายน 2567 ได้ย้ายลูกพญาแร้ง จากกรงเพาะพันธุ์ไปยังกรงฟักในการฝึกพัฒนาการบินซึ่งสร้างแยกจากกรง พ่อแม่พญาแร้งและลูกนกสามารถปรับตัวได้ดี

ภาพประกอบ

